

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Examensarbete på avancerad nivå, 15 hp, för Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6
HT 2023
Fakulteten för Lärarutbildning

“Jag tror att det blir ett engagemang på ett helt annat sätt hos barnen”

En kvalitativ studie på mellanstadiet om narrativ historieundervisning inom vikingatiden

Olivia Ekvall & Sandra Nilsson

Författare

Olivia Ekvall & Sandra Nilsson

Titel

“Jag tror att det blir ett engagemang på ett helt annat sätt hos barnen” -En kvalitativ studie på mellanstadiet om narrativ historieundervisning inom vikingatiden

Engelsk titel

“I think there will be a commitment in a different way among the pupils.” - A qualitative study in middle school about narrative history education within the Viking era.

Handledare

Ingemar Ottosson

Bedömande lärare

Staffan Stranne

Examinator

Petra Magnusson

Sammanfattning

Narrativ historieundervisning har visat många möjligheter, bland annat att det väcker intresse för ämnet historia och att det varierar undervisningen. Däremot har flertalet begränsningar även framställts som påverkar användningen av arbetssättet, bland annat att arbetssättet behöver passa elevgruppen. Syftet med denna studie är att undersöka lärares uppfattningar kring narrativ historieundervisning inom vikingatiden samt dess möjligheter och begränsningar. Forskning inom detta område är bristfällig, dels vad gäller narrativ historieundervisning på mellanstadiet men även lärares uppfattningar kring detta arbetssätt. Vidare finns det lite forskning om detta område inom vikingatiden och därför är det av intresse att undersöka. För att undersöka området genomförs semistrukturerade intervjuer och de historiedidaktiska frågorna vad, hur och varför utgör grunden i dessa intervjuer. Resultatet analyseras utifrån ett fenomenologiskt perspektiv och det visar att narrativ historieundervisning med fokus på fritt berättande inte är en vanlig undervisningsmetod. Trots det synliggörs många möjligheter med arbetssättet i undersökningen. En begränsning som ofta framkommer i denna studie är tidsbrist

och det kan möjligtvis vara orsaken till att majoriteten av intervjupersonerna inte arbetar med narrativ historieundervisning i form av fritt berättande.

Ämnesord

historiedidaktik, fritt berättande, narration, narrativitet, vikingatiden, berättelse, berättande form

Author

Olivia Ekvall & Sandra Nilsson

Title

“I think there will be a commitment in a different way among the pupils.” - A qualitative study in middle school about narrative history education within the Viking era.

Supervisor

Ingemar Ottosson

Assessing teacher

Staffan Stranne

Examiner

Petra Magnusson

Keywords

history didactics, free narrative, narration, narrativity, the viking era, story, storytelling

Innehållsförteckning

Förord	7
Inledning	8
Centrala begrepp	9
<i>Historiedidaktik: vad, hur, varför</i>	9
<i>Berättelse, berättande form</i>	10
<i>Narrativ, narration</i>	10
<i>Storyline</i>	11
Syfte och frågeställningar	12
Forskningsbakgrund	13
Litteratursökning	13
Forskning inom narrativ historieundervisning	14
<i>Berättelsens syfte</i>	14
<i>Språk, perspektiv och hjälpmedel</i>	15
<i>Förutsättningar och engagemang</i>	15
<i>Konkret arbetssätt</i>	16
<i>Ökad förståelse, orsak-konsekvens</i>	17
Diskussion	17
Varför eller varför inte narrativ historieundervisning inom vikingatiden?	20
Teori och metod	22
Intervjuernas genomförande.....	24
Etiska överväganden	25
Analysverktyg	26
Resultat	28
Varför/varför inte arbeta narrativt inom historieundervisningen?	29
Tillämpning och kombination av narrativ historieundervisning	30
Möjligheter och begränsningar med narrativ historieundervisning	32
Avslutning	35
Metoddiskussion	35
Slutdiskussion och slutsatser	37
Vidare forskning.....	42
Sammanfattning	43
Referenser	44

Bilagor	46
Bilaga 1:	46
Bilaga 2:	47
Bilaga 3:	48

Förord

Intresset för narrativ historieundervisning väcktes under vår utbildning och arbetssättets fängslade funktion hos eleverna gjorde att området blev intressant att undersöka. Berättelser har under många år använts i olika syften, främst för att underhålla och för att lära ut olika kunskaper eller erfarenheter. Vi alla vet troligtvis hur en riktigt bra och fängslade historia kan skapa minnen för resten av livet.

Tillsammans har vi skrivit studien, genomfört intervjuer och bearbetat texten. Arbetsfördelningen har varit jämn och vi har tillsammans bidragit till studiens fortsatta förbättring och utveckling.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Ingemar Ottosson som kontinuerligt har hjälpt oss genom arbetet med bra och konkreta tips på förbättringar. Vi vill även tacka de lärare som tog sig tid att ställa upp på intervjuerna.

Inledning

Berättelsen som undervisningsform har under många år använts för yngre barn. Den har haft syftet att engagera, skapa förståelse kring något och för att väcka intresse. Även människor i vuxen ålder kan uppskatta den berättande formen och även minnas historier från barndomen trots att de inte hört dem på många år. Coulter, Michael och Poyner (2007) refererar till utbildningsfilosofen Kieran Egan som menar att berättelser bidrar till förståelse för världen och att dess syfte inte enbart är att underhålla. Det kan även utläsas i Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 som skriver att "Kvinnor och män har i alla tider skapat historiska berättelser för att tolka verkligheten och påverka sin omgivning" (Skolverket, 2022b, s. 180). Historiska berättelser kan således påverka uppfattningen och förståelsen av orsakssamband.

I det centrala innehållet i Lgr22 (Skolverket, 2022b) står det att muntliga berättelser ska tillämpas som en metod för att arbeta med källor i historia. Historiska berättelser kan med andra ord benämnas som narrativ historia, vilket är ett begrepp som inte har en entydig definition (Hermansson Adler, 2014). På lågstadiet lyssnar barn ofta på berättelser och får ta del av historien om hembygden. På mellanstadiet undervisas det inte i samma utsträckning som på lågstadiet om hembygden och fokus blir istället mer nationellt med längre texter i läroböckerna där nya begrepp presenteras för eleverna. Undervisning om vikingatiden sker oftast tidigt i årskurs fyra och eleverna är möjligtvis inte vana vid att arbeta med det längre och mer abstrakta textinnehållet. Lärobokstexter skildrar samhällen från förr som kan vara okänt för eleverna och innehållet i vikingatiden omfattar resor i världen vilket kan vara utmanande för eleverna att förstå då det inte är i deras vardagliga närhet. Därför kan narrativ historieundervisning göra det abstrakta mer konkret genom att skapa förståelse och empati för människors historia. Ett citat av Christer Karlegård (1997) beskriver detta: "Narrativ historia fick en renässans därför att den erbjöd något som också analysen kan, men som berättelsen kanske ibland kan bättre, nämligen förklara." (s. 147). Lika viktigt att beakta är att innehållet sätts i ett sammanhang och blir mer begripligt. Med abstrakt menas det som kan vara svårt att uppfatta, till exempel tid och perspektiv. Däremot kan det vara viktigt att beakta de

begränsningar som kan finnas med narrativ historieundervisning som vidare kan påverka kvaliteten på arbetssättet och elevernas förståelse.

Med utgångspunkt i vår kunskapsöversikt under våren år 2023, kommer denna empiriska studie undersöka hur lärare uppfattar sitt arbete med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden. Ur kunskapsöversikten framkom både möjligheter och begränsningar med narrativ historieundervisning. Därför kommer arbetssätt, möjligheter och begränsningar presenteras och analyseras utifrån det insamlade materialet. Undersökningen har en utbildningsvetenskaplig och ämnesdidaktisk relevans och kan bidra med forskning till området eftersom det inte finns många studier som är inriktade på mellanstadielärares uppfattningar om narrativ historieundervisning inom området vikingatiden. Denna studie kan alltså bidra med mer kunskap för utveckling av den egna yrkesrollen och den kan förhoppningsvis belysa nya och mer eller mindre framgångsrika perspektiv som komplement till den befintliga forskningen.

Centrala begrepp

Historiedidaktik: vad, hur, varför

Hermansson Adler (2014) definierar begreppet historiedidaktik som en undervisningslära med fokus på frågorna *vad*, *hur* och *varför*. Begreppet består av två sammansatta ord: historia och didaktik. Den didaktiska frågan *vad* definieras enligt Specialpedagogiska myndigheten (SPSM, 2022) som syftet med lektionen, vad lektionen ska behandla. Frågan *hur* förklarar hur lektionen designas, alltså vilka aktiviteter som ska ingå i lektionen (SPSM). Den sista frågan *varför* svarar på relevansen för och vikten av lektionens innehåll. Villkoren för undervisningen och för frågorna *vad*, *hur* och *varför*, kan se olika ut beroende på intressen, behov samt elevernas förutsättningar och bakgrunder (Hermansson Adler). Hermansson Adler skriver även att andra faktorer som påverkar undervisningens utformning bland annat är skolans ekonomi, skollag och läroplan.

Berättelse, berättande form

Enligt Skolverket (2020), har *berättelser* alltid varit människans sätt att föra vidare kultur till nästa generation och dela erfarenheter med varandra. Dessutom är *berättelser* av underhållande karaktär. Rudnert (2018) skriver att en god *berättelse* kräver en sammanhängande disposition som bland annat innehåller korrekt kronologi och plats för händelsen. Rösen (2004) menar att *berättande* i undervisningen kan tolkas som en metod för lärande där läraren levandegör det förflutna. Johansson (2005) påpekar att den muntliga *berättelsen* till skillnad från den skriftliga *berättelsen* är en händelse. Den muntliga *berättelsen* kan levandegöra historien och skapa mer delaktighet mellan elever och lärare. Karlsson (2014) beskriver att *berättelsen* har en början där personer och problem presenteras som därefter knyter ihop händelserna till *berättelsens* slut.

Narrativ, narration

Enligt Hermansson Adler (2014), finns ingen tydlig definition av begreppet *narrativ historia*. Ordet *narrativ* betyder berättande men det som gör definitionen entydig är vad som ryms inom begreppet och hur det kan användas. Däremot kan *narration* definieras som en berättelse och den framställs med en början och potentiellt med ett slut (Hermansson Adler). Han fortsätter förklara att *narrativ historia* kan fungera som ett undervisningsmoment för att utveckla kunskaper i historia. *Narrativ historia* har inga givna regler för användningen eftersom den är beroende av klassens förutsättningar. *Narrationen* kan ha olika uppbyggnader och eleverna formar dem utifrån egna upplevelser, förkunskaper och erfarenheter av den berättande formen. Elevernas erfarenheter kan komma från högläsning av en vuxen eller från egen läsning. Hermansson Adler skriver att *narrationen* sammanför fakta och skapelser av fantasifulla drag för att undervisa på ett intresseväckande sätt. Han refererar vidare till Böe som menar att *narrationen* kan vara av olika karaktär: öppen, sluten, fragmentarisk och sammanhängande. Meretoja (2018) menar att *narrativ* ger möjligheter att se perspektiv och att se hur vi förhåller oss till nutiden och framtiden. Begreppet *narration* kan tolkas på olika sätt, exempelvis

utgår en tolkning från att barn berättar samtidigt som andra fokuserar på lärarens berättande. Även Karlegård (1997) redogör för att det inte finns en entydig definition av begreppet *narrativ historia* och begreppets innebörd kan därför skilja sig åt.

Begreppet *narrativ* historieundervisning syftar i denna empiriska studie till muntliga berättelser och studien fokuserar på hur ett narrativt arbetssätt kan tillämpas i historieundervisningen inom vikingatiden för att förmedla kunskap. Begreppen *narrativ*, *fritt berättande* och *berättelser* kommer att användas synonymt. Definitionen av begreppet *narrativ historieundervisning* syftar till att läraren berättar fritt, med andra ord en muntlig berättelse om en historisk händelse. Definitionen innebär alltså inte högläsning eller teater.

Storyline

Eva Gustavsson Marsh och Ylva Lundin (2006) refererar till Cecilie Falkenbergs och Erik Håkonssons definition av *storyline* som menar att det är en undervisningsmetod som utgår från en berättelse. I berättelsen utgår eleverna från befintliga kunskaper för att kunna utveckla sin förståelse för omvärlden. Visualiseringen som sker genom att eleverna själva agerar i händelserna, stöttar denna process hos eleverna. Gustavsson Marsh och Lundin redogör vidare för att berättelsen kräver en ram. Ramen baseras på karaktärer, plats, tid för berättelsen och framträdande händelser. Läraren planerar ramen men eleverna skapar själva berättelsen genom att levandegöra den i undervisningen utifrån deras karaktärer.

Syfte och frågeställningar

Denna empiriska studies syfte är att undersöka lärares uppfattningar om sitt arbete med narrativ historieundervisning inom vikingatiden kopplat till möjligheter och begränsningar. Syftet och frågeställningarna är formulerade utifrån en brist på forskning inom området, som synliggjorts i vår tidigare kunskapsöversikt. Följande frågeställningar för arbetet består av tre frågor, varav den första frågan är en huvudfråga som vidare är uppdelad i två underfrågor:

- Hur beskriver lärare sitt arbete med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden?
- Vilka möjligheter beskriver lärare med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden?
- Vilka begränsningar beskriver lärare med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden?

Forskningsbakgrund

Litteratursökning

Under litteratursökningens sökprocess tillämpades ett kalkylprogram via Google Drive för att skapa struktur över vilka databaser och sökord som hade använts. Denna struktur underlättade vid en tillbakablick för att göra nya sökningar under arbetets gång. Under arbetet användes ett Google dokument där syfte, metod och resultat från de relevanta studierna skrevs ner för att senare kunna användas som stöd i skrivandet av kunskapsöversikten. Dokumentet fungerade som en artikelgranskning där artiklar som inte visade sig vara relevanta sorterades bort.

I sökandet av artiklar till kunskapsöversikten tillämpades i början enbart databaserna Supersök och ERIC. När sökningarna inte gav tillräckligt många artiklar användes även Google Scholar och Diva-portalen. I början tillämpades sökorden: narrativ historieundervisning, narrative history och narrative history education. Träffarna på dessa sökord gav inte tillräckligt mycket artiklar, därför utökades sökorden till: storytelling history, berättelser, berättelser i klassrummet, historiedidaktik, narrative storytelling history, narrative didactics och narrative in classroom history. Dessa ord hittades i artiklarna som blivit lästa och därför användes de vidare som sökord. Sökorden gav fler artiklar och mer underlag för kunskapsöversikten. I kalkylen databassökning kan det utläsas att sökordet narrativ historieundervisning fick 1440 träffar på Google Scholar, medan sökordet historiedidaktik fick 13 träffar på Diva-portalen.

I databaserna Supersök och ERIC gjordes avgränsningen peer-reviewed för att hitta vetenskapliga artiklar. Däremot finns inte denna avgränsning på Google Scholar och därför hittades många examensarbeten inom området. Genom dessa examensarbeten tillämpades snöbollssökningar, som enligt Denscombe (2018) innebär att hänvisa vidare till andra författare för att hitta fler artiklar. Snöbollssökningar gjordes också via exempeluppsatser som fanns att tillgå på Canvas. I forskningsbakgrunden för den empiriska undersökningen har ytterligare forskning inom området lagts till som komplement, i form av ett examensarbete skrivet av Elin Löfgren och David Svensson (2020).

Forskning inom narrativ historieundervisning

Berättelsens syfte

Kate Hawkey (2007) undersökte hur narrativ undervisning stöttar elever vid introduktion av ett nytt arbetsområde. I den kvalitativa undersökningen genomfördes intervjuer med fem personer som arbetar med att utveckla kursplanen. I undersökningen genomfördes även 20 lektionsobservationer för elever i åldrarna 11 till 14 och data inhämtades från ett samtal mellan historielärare för åldrarna 11 till 14 som hade syfte att utveckla professionen inom ämnet historia. Resultatet av studien visade att elever lär sig historia genom ett narrativt arbetssätt där fördjupade kunskaper utvecklas i ämnet. Lärarna uttryckte en oro över att berättelser i historia kan göra att eleverna använder sig av historien på ett okritiskt sätt (Hawkey). Under några observationer på de fem deltagande skolorna tillämpades undervisningsmaterial i form av kort för att sortera orsak och konsekvenser av en händelse i kronologisk ordning. Korrekta svar krävdes inte, däremot skulle eleverna kunna argumentera för deras placering av korten (Hawkey). Elevernas tolkning av berättelsen som framkom ur denna övning var beroende av lärarens tolkning och framställning av den historiska händelsen samt dess orsaker och konsekvenser. Resultatet visade att elevaktivitet och deltagande prioriterades högre än kunskaper i ämnet och faktan i innehållet behövde inte vara sanningsenlig. Konsekvenserna blev till följd att ämnet minskade sitt värde (Hawkey,). Sett ur ett annat perspektiv, beskrev utvecklarna av kursplanen i studien att det narrativa inte ska ha fokus på berättarstunden utan undervisa om historia genom berättelser (Hawkey). De menar även att berättelsens syfte ska vara att elever kan koppla till tidigare kunskaper om berättelsens innehåll. Lektioner i historia med en narrativ utgångspunkt ska således inte ändra fokus från ämnet historia till berättande. Hawkey skriver att studiens resultat inte är representativt eftersom det endast är fem skolor som har deltagit i studien och därför visar resultaten endast indikationer på området.

Språk, perspektiv och hjälpmedel

Martin Stolare (2014) gjorde en kvalitativ studie som studerade vilken historia som presenteras i undervisningen och hur undervisningen struktureras. Metoden som användes i studien var semi-strukturerade intervjuer med fem mellanstadielärare i Sverige. Efter intervjuerna samlades dessa lärare för att gemensamt diskutera deras undervisning i en cirkelträff för forskning (Stolare, 2014). I intervjuer med lärarna framkommer det att undervisning med begrepp som då-nu är viktigt i ett narrativt arbetssätt eftersom det skapar förståelse för ämnet historia. Vidare är lärarnas intentioner med narrativ historia att utveckla elevernas historiska språk och det framkommer även från intervjuerna att det historiska narrativet står i stark relation till historiskt språk (Stolare, 2014). Stolare refererar till den historiedidaktiska forskaren Peter Lee som inom historiedidaktiken beskriver detta som *first-order concepts*, vilket han kortfattat beskriver som aspekter inom ämnesinnehållet. Lärarna i intervjuerna menar att aspekten *first-order concepts* är av betydande roll för att eleverna vid senare tillfälle ska utveckla djupare kunskaper och förståelse inom ämnet. Resultatet av intervjuerna blev vidare att berättande i historia utvecklar elevers förmåga att se historien ur olika perspektiv. Ytterligare resultat visade att lärarna ansåg att berättandet är ett viktigt hjälpmedel i undervisningen. Eleverna får i undervisningen möjlighet att arbeta med estetiska arbetssätt och de intervjuade lärarna menar att de använder olika estetiska arbetssätt i sin historieundervisning (Stolare, 2014). Även i denna studie belyser författaren att det är viktigt att inte göra generaliserande antaganden från studien (Stolare, 2014).

Förutsättningar och engagemang

Thomas Nygrens (2009) kvalitativa studie hade som syfte att studera erfarna historielärares kunskaper om historiedidaktik och hur de tillämpar undervisningsstrategier. Intervjuer med sju erfarna gymnasielärare från olika städer genomfördes och en central utgångspunkt för studien var de didaktiska frågorna *hur, vad och varför* (Nygren). Resultatet från intervjuerna visade att en kronologisk ordning i historieundervisningen är av stor vikt för att eleverna ska utveckla

förståelse för orsak-verkan, alltså förståelsen för hur konsekvenser av en händelse kan bli orsak till en annan. Genom ledande frågor utifrån berättelser skapar en av lärarna möjligheter för elever att utveckla kunskaper om skeende och påverkansfaktorer. De ledande frågorna gör det lättare för läraren att fokusera på ett specifikt innehåll som eleverna ska diskutera. Det framkom även att narrativ historieundervisning bidrar till mer liv i undervisningen. En av intervjupersonerna exemplifierade detta och menade att det krävs goda ämneskunskaper hos läraren för att lyckas med god narrativ undervisning (Nygren). Författaren skriver även att illustrationer som komplement till berättandet kan ge ytterligare information om historien och historiska händelser. En av de intervjuade lärarna påstod att ämnet historia blir intressant för elever om berättelser tillämpas i undervisningen (Nygren). Nygren refererar till historikerna James Brophy och Bruce VanSledright som menar att berättande är intresseväckande och att det skapar ett sammanhang. Samtliga intervjuade lärare använder berättelser i sin undervisning och menar att det bidrar till en variation som gynnar eleverna (Nygren). Vidare skriver Nygren att de didaktiska frågorna *vad*, *hur* och *varför* samspelade med varandra i intervjuerna, vilket syntes extra tydligt i en av lärarnas undervisning. Denna undervisning hade tydlig koppling mellan de didaktiska frågorna och narrativ undervisning. Att skapa förståelse för ämnet (varför), ämnets innehåll (vad) och undervisningsstrategier (hur) visar ett samspel som kan utläsas ur en av intervjuerna (Nygren).

Konkret arbetssätt

Johan Hansson (2010) genomförde en kvalitativ studie med syfte att undersöka intresset för ämnet historia och hur detta påverkar uppfattningen om ämnet hos både lärare och elever. I undersökningen fick elever i årskurs nio och elever på gymnasiet svara på enkäter och deras nio lärare fick delta i intervjuer. Nio lärare deltog i undersökningen och materialet från intervjuerna transkriberades för att kunna analyseras. Intervjuerna med lärarna visade att ett berättande arbetssätt är en vanlig undervisningsform och ett konkret arbetssätt. En av de nio lärarna använde berättande arbetssätt i större utsträckning än de andra (Hansson). Vidare visade

resultaten från lärarna att de anser att det berättande arbetssättet väcker intresse hos eleverna, främst om det sker i kombination med film och litteratur (Hansson).

Ökad förståelse, orsak-konsekvens

Elin Lövgren och David Svensson (2020) gjorde sitt examensarbete om narrativ historieundervisning på Högskolan Kristianstad. Deras resultat visade att alla sju intervjuade lärare hade definierat narrativ historieundervisning som berättande men att skillnader synliggjordes i vad intervjupersonerna tyckte ingick i begreppet. Vissa lärare använder skönlitterära böcker eller filmer medan vissa använder podcasts. Det framkom även ur intervjuerna att lärarna aktivt deltar i den narrativa undervisningen men att detta görs på olika sätt då de har olika intresse och erfarenheter av detta. Förutom att lärarna är aktörer i den narrativa undervisningen visade det sig också att även eleverna är det. Eleverna har till exempel själva fått göra berättelser eller pjäser. Alla lärare som deltog i studien var överens om att fakta ska vara grunden i narrationen trots att den till viss del kan vara fiktiv. Resultat från studien visade att fördelarna med narrativ historieundervisning för eleverna är att det väcker intresse och ökar förståelse samt engagemang. Arbetssättet ger även goda möjligheter till att diskutera historia. Vidare menade lärarna att den abstrakta faktan eleverna får till sig konkretiseras med narrativ historieundervisning. Det visade sig också att eleverna får bättre förståelse för hur orsaker och konsekvenser hör ihop. Trots dessa fördelar som visade sig med narrativ historieundervisning framkom det att tid och pengar var begränsningar med arbetssättet.

Diskussion

Forskningsbakgrunden har främst synliggjort lärares uppfattningar kopplat till narrativ historieundervisning. I forskningen har det framkommit många möjligheter med den narrativa undervisningsmetoden, bland annat att det kan fungera som ett varierat arbetssätt. Däremot framkom det även att det finns begränsningar med den narrativa historieundervisningen (Hawkey, 2007; Nygren, 2009). Exempelvis kan

variationen av tillämpningen med narration påverka hur elever uppfattar historien (Hawkey). Vidare menar Hawkey att det är viktigt för elevernas förståelse av historien att berättelser används i ett genomtänkt sammanhang. Utan ett genomtänkt sammanhang riktas fokus istället på nöjet med berättelser och inte kunskaper som de kan bidra med.

Analysen från kunskapsöversikten visar få skillnader i studiernas resultat och det visar en samstämmighet i forskningen inom området. Likheterna i analysen synliggörs tydligast i lärarnas uppfattningar om ett varierat arbetssätt där berättelsen kan tillämpas på olika sätt, exempelvis genom estetiska uttrycksformer. Slutsatsen blir att narrativ historieundervisning är ett arbetssätt som ger goda möjligheter till att variera undervisningen. Eftersom det finns stor samstämmighet i denna likhet blir underlaget för slutsatsen av stor relevans. Däremot är det endast ett fåtal lärare i studierna och det bör tas i åtanke då resultatet från studierna inte kan generaliseras i större utsträckning.

Slutsatsen från kunskapsöversikten är att narrativ historieundervisning är ett uppskattat arbetssätt av både lärare och elever. Intresset för ämnet historia ökar vid tillämpningen av narrativ historieundervisning då det finns möjlighet för ett varierat arbetssätt i kombination med olika uttrycksformer. Ytterligare en slutsats är att intresset är beroende av hur den narrativa historieundervisningen tillämpas. Lärarens ämneskunskaper och tillämpning av sammanhang, är faktorer som påverkar hur den narrativa historieundervisningen bidrar med kunskaper om och djupare förståelse för innehållet i historien hos eleverna. Om lärarens ämneskunskaper är bristfälliga och berättelser används i fel sammanhang, kan inte eleverna utmanas och utvecklas utifrån individuella kunskapsnivåer. Ur kunskapsöversikten framkom det att förkunskaper i vissa fall krävs för att eleverna ska utveckla nya kunskaper från berättelserna, vilket kan bli problematiskt. I vilken grad krävs förkunskaper för att berättelsen ska ge ökade kunskaper till eleverna? När och hur berättelser tillämpas kan vara avgörande för hur mycket förkunskaper som behövs för att eleverna ska utveckla kunskaper. Om en berättelse används för att inleda ett område, behöver inte förkunskaper vara nödvändiga eftersom syftet

oftast är att väcka intresse och bidra med övergripande kunskaper för det kommande området. Om berättelsen däremot används i mitten av ett område riktas fokus istället mot att utveckla elevernas förkunskaper. Vidare behöver det inte vara problematiskt om förkunskaper krävs eftersom läraren baserar sin undervisning utifrån elevernas kunskaper. Läraren kan således använda berättelser på ett sådant sätt som passar elevgruppen. Slutsatsen blir att problematiken kring förkunskaper kan vara beroende av faktorer som när och hur berättelser tillämpas. Slutsatsen av den bristfälliga forskningen kring förkunskaper behöver inte vara att forskning saknas inom området då det kan vara andra faktorer som påverkar detta.

Studierna visar att det både finns möjligheter och begränsningar med narrativ historieundervisning. Hur lärare använder berättelser i undervisningen påverkar vilka möjligheter och begränsningar den får. Utifrån olika perspektiv har uppfattningar från lärare och utvecklare av kursplanen visat på både möjligheter och begränsningar med den narrativa historieundervisningen. Studierna visar exempelvis möjligheter med narrativ historieundervisning då det möjliggör ett varierat arbetssätt, synliggörande av fler perspektiv och ett ökat intresse hos eleverna. En annan studie har visat att berättelser kan utveckla historiskt tänkande. Utvecklingen sker genom att berättelser stärker förmågan att exempelvis jämföra olika tidsepoker och berättelser stöttar således historieundervisningen och utvecklingen av det historiska tänkandet hos eleverna. Studierna har visat begränsningar, exempelvis att förkunskaper ibland kan krävas och att berättelserna måste användas på ett genomtänkt sätt. Ingen motsätter sig någon annan med argument om enbart möjligheter eller begränsningar. Möjligheterna och begränsningarna visar att den narrativa historieundervisningen kan fungera på olika sätt beroende på olika faktorer, exempelvis hur läraren väljer att tillämpa den.

En slutsats utifrån studierna är att begrepp och språk är avgörande för berättelsernas funktion i undervisningen. Dock kan problematik uppstå i ett mångkulturellt klassrum där elever med andra modersmål inte alltid förstår alla begrepp. Det är således inte enbart ämneskunskaper som krävs för att förstå berättelserna. Förståelsen för begreppen i berättelserna är även viktigt för att eleverna ska lära sig

ny kunskap. Lärarna i studierna menar att begrepp som då- nu, orsak-verkan och ämnesspecifika begrepp är viktiga delar i narrativ historieundervisning. Tillämpningen av dessa begrepp i berättelserna ger eleverna förståelse för historien, kronologin för historien och hur händelser samspelar. Det kan kopplas till kommentarmaterialet (Skolverket, 2022a) som skriver att elever ska få en kronologisk överblick över historien genom att förstå orsaker och konsekvenser i samhällets utveckling. Slutsatsen blir därför att begrepp som lärarna i studierna nämner, exempelvis orsak-verkan, kan bidra till den kronologiska överblicken.

Kunskapsöversikten visar att det finns behov av mer forskning där lärares uppfattningar om narrativ historieundervisning synliggörs. Detta grundas i att våra sökningar inte gav många träffar där lärares röster fanns. Forskning kring narrativ historieundervisning är dessutom liten i jämförelse med narrativitet som generell undervisningsmetod. Det finns mycket forskning om hur narration kan användas i undervisningen i allmänhet. Däremot finns det mindre forskning som är inriktad på narration inom historieundervisning och ännu mindre vad gäller narrativ historieundervisning i årskurs 4-6.

Varför eller varför inte narrativ historieundervisning inom vikingatiden?

Varför är det av vikt att undersöka området kring narrativ historieundervisning och finns där begränsningar med den typen av undervisning? Sandberg (2018) har intervjuat yngre barn som ger uttryck för att muntliga berättelser från läraren skapar ett intresse och motivation för ämnet historia. Studien visar även att eleverna själva använder sig av begreppet berättelser när de talar om historia. Det finns många arbetssätt inom narrativ historia, bland annat att lyssna, skriva och rita utifrån en berättelse. Vidare möjliggörs en varierad undervisning där elever kan möta olika arbetsformer inom den narrativa historieundervisningen.

Vikingatiden är en tidsepok som möjliggör tillämpning av berättelser i undervisningen eftersom läraren exempelvis kan använda berättelser för att förklara

handelsresor eller hur livet i en by kunde se ut. Den berättande formen kan således fungera då vikingatiden har föremål som långskepp, sköldar, hjälmar och svärd i kombination med viktiga händelser som kan göra berättelsen intressant och spännande.

Enligt forskning finns även belägg för begränsningar med narrativ historieundervisning. I Sandbergs (2018) intervjuer framkommer det av flera elever att undervisningen till stor del består av att lyssna på läraren. Därav minskar elevernas delaktighet på lektionerna och elever med svårigheter att lyssna under en längre period missgynnas. Dock menar författaren att det är viktigt att beakta att resultatet endast är från ett fåtal intervjuer och därför inte ska ses som ett generellt antagande. Slutsatsen blir att områdets forskningsläge kan vara av vikt att undersöka eftersom det ovan nämnda utmärker drag för olika arbetssätt som kan medföra både möjligheter och begränsningar för undervisningen.

Teori och metod

Detta avsnitt kommer att beskriva vårt tillvägagångssätt för den kvalitativa och empiriska undersökningen. Olika val har övervägts gällande metod, deltagare, teoretisk utgångspunkt, etiska riktlinjer, analysverktyg och sammanställning av den empiriska undersökningen.

Den teoretiska utgångspunkt som tillämpas i denna studie är den fenomenologiska med tanke på den kvalitativa undersökningen som handlar om lärares uppfattningar och reflektioner. Enligt Denscombe (2018), är fenomenologin relevant för småskaliga forskningsprojekt, intressant för många läsare och används vanligtvis på platser som skolor. Han skriver även att fenomenologin utgår från människors uppfattningar som finns nära deras egen vardag och deras erfarenheter. Med tanke på den utbildningsvetenskapliga inriktningen på studien, är det i hög grad lärare som kommer att läsa studien och de kan potentiellt relatera till intervjupersonernas erfarenheter. Därför kan studiens teoretiska utgångspunkt öka chansen för en relevant studie som intresserar läsaren och det empiriska materialet kan möjliggöra ny kunskap, alternativt nya erfarenheter utifrån intervjupersonernas perspektiv. Utifrån syfte, frågeställningar och den fenomenologiska utgångspunkten formulerades intervjufrågorna (se bilaga 1) så att intervjupersonernas uppfattningar och upplevelser synliggjordes. Intentionen var att intervjupersonerna skulle få möjlighet att reflektera över det egna klassrummets kontext, möjligheter och begränsningar. Den teoretiska utgångspunkten gav möjlighet till djupare diskussioner där intervjupersonerna och intervjuarna inte var tvungna att helt utgå från intervjufrågorna utan vidare följdfrågor (Denscombe). Flexibiliteten möjliggör för intervjuaren att synliggöra intervjupersonens perspektiv och vad hon/han anser är viktigt. Ett perspektiv som tillämpades i intervjuguiden var de didaktiska frågorna *vad, hur* och *varför*. Fokuset blev på frågorna *hur* och *varför* då de blev mest relevanta till frågeställningarna för undersökningen. Perspektivet användes som ett stöd för att formulera frågor utifrån syftet och frågeställningarna för studien.

För denna studie gjordes valet att endast intervjua lärare eftersom syftet var att undersöka deras uppfattningar om deras arbete med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden. Intervjuer med elever valdes bort som metod eftersom det inte är relevant för syftet av studien. Att göra observationer av en lektion innehållande narrativ undervisning hade även fungerat men denna metod valdes bort då lärarnas uppfattningar inte hade synliggjorts lika tydligt. Ett alternativ för enskilda intervjuer hade varit fokusgrupper där flera personer samlas för att diskutera deras uppfattningar om ett visst ämne (Denscombe, 2018). Detta valdes bort på grund av tidsåtgång och det faktum att studien ämnade att undersöka lärarnas uppfattningar om deras undervisning. Lärarna i en fokusgrupp hade kunnat påverka varandras åsikter och ställningstaganden. Ur ett bekvämlighetsperspektiv valdes även metoden med fokusgrupp bort eftersom ljudupptagning med många röster kan kräva mer tid vid transkribering. Alltså gjordes valet att genomföra enskilda intervjuer.

Eftersom syftet och frågeställningarna utgår från lärares uppfattningar, tillämpades kvalitativt semistrukturerade intervjuer med den fenomenologiska utgångspunkten. Fördelen med en kvalitativ studie är att uppfattningar och upplevelser blir lättare att undersöka med djupare diskussioner som vidare kan analyseras. Nackdelen med en kvalitativ studie är att resultatet inte är representativt och generaliserbart som i en kvantitativ undersökning. Detta eftersom urvalet i en kvalitativ studie oftast är mindre än i en kvantitativ studie. Valet att använda en kvalitativ studie grundades i att semistrukturerade intervjuer tillåter lärare att svara på intervjufrågor med mer fria svar, vilket även Denscombe (2018) beskriver. I intervjuerna fanns möjlighet att ställa följdfrågor och att använda intervjufrågorna som utgångspunkt. Christoffersen och Johannessen (2015) skriver att intervjuare kan ge nyanserade svar i en kvalitativ intervju. Därför gjordes valet att använda kvalitativa intervjuer då intervjupersonernas svar kunde utvecklas och nyanseras vilket i sin tur kan ge ett bra underlag för resultatet och diskussionen. Urvalet av intervjupersoner begränsades till behöriga lärare i historia på mellanstadiet som har undervisat om vikingatiden eftersom forskningsfältet visar en brist på kunskap om dessa lärares uppfattningar om narrativ historieundervisning. Med bekvämlighet och tidsaspekt i

åtanke skickades mejl och informationsbrev (se bilaga 2) till lärare i närområdet. Intervjupersonerna är fem lärare som vi träffat tidigare på skolor i olika sammanhang. Två av lärarna arbetar på samma skola.

I rekryteringen av intervjupersoner skickades mejl till åtta lärare. Mejlet innehöll syftet för studien, tidsaspekter, beskrivning av oss studenter och beskrivning av samtyckesblankett samt möjlighet till att avbryta när som helst innan, under och efter intervjun (Denscombe, 2018). Vi förklarade även hur vi definierar narrativ historieundervisning, lärarens fria berättande, för att tydliggöra fokus i kommande intervjuer. Fem stycken lärare svarade att de kunde delta i studien medan de tre andra inte hade möjlighet. En av lärarna som inte hade möjlighet att delta i studien berättade att hon inte undervisar i historia längre och därför hänvisade hon till en före detta kollega till henne. Ett nytt mejl som bekräftade tid samt plats skickades till de fem lärarna och återigen beskrevs vår definition av narrativ historieundervisning (se bilaga 3). Detta skickades tillsammans med intervjuguiden till lärarna genom mejl eftersom lärarna skulle få en chans att förstå vad vårt syfte med studien var. En annan orsak till att detta val gjordes var för att lärarna skulle kunna ge djupare och mer genomtänkta svar. I intervjuguiden finns följdfrågor inom parenteser som innehåller exempel på underlag för vidare diskussion. Några av dessa parenteser raderades i intervjuguiden som skickades i mejl till lärarna då de inte skulle påverka deras svar under intervjun.

Intervjuernas genomförande

De flesta intervjuer skedde fysiskt på plats ute i skolor men en av intervjuerna genomfördes via zoom och krävde att samtyckesblanketten skickades och skannades in digitalt. Fördelen med att genomföra intervjuerna på plats har varit att vi tydligt har hört varandra, haft möjlighet att läsa av kroppsspråk och att det funnits möjlighet att föra djupare konversationer ansikte mot ansikte (Denscombe, 2018). Nackdelen har varit att miljöerna inte varit optimala eftersom många intervjuer skett i mindre grupper och i klassrum samtidigt som elever och skolpersonal befunnit

sig i skolan. En intervju blev avbruten när några lärare kom in i rummet för att prata med intervjupersonen.

Vid fyra intervjutillfällen deltog två intervjuare och vid ett tillfälle var det enbart en. Innan intervjun började fick intervjupersonen läsa och skriva under en samtyckesblankett med namn samt datum och återigen beskrevs definitionen av narrativ historieundervisning. Under fyra av fem intervjuer användes två enheter vid ljudupptagning för att garantera att ljudet spelades in. Materialet sparades sedan på högskolans OneDrive för att säkra datasäkerheten och det raderades från enheterna som spelade in ljudfilerna.

Med hjälp av intervjuguiden ställdes frågor där de två första var generella för att göra situationen mer avslappnad för intervjupersonen. Därefter bestod den av två delar som tillämpades utifrån vad intervjupersonen svarade. Frågorna i de olika delarna var beroende av om läraren använde eller inte använde narrativ historieundervisning inom vikingatiden. Samtidigt som intervjupersonen svarade på frågor, skrev en av oss intervjuare ned stödord för att kunna återkoppla till intervjun i ett senare skede. Vi upplevde att intervjupersonerna blev mer bekväma när de fick betänketid samtidigt som en av oss antecknade. Om båda intervjuare hade ställt frågor utan att skriva anteckningar, hade situationen möjligtvis upplevts mer pressad av intervjupersonen.

Etiska överväganden

Enligt Denscombe (2018) ska forskningen inte orsaka någon fysisk eller psykisk skada för de som deltar i undersökningen. Deltagarnas identitet får inte heller avslöjas i forskningen. Undersökningens syfte har varken medfört fysisk eller psykisk skada för de deltagande och deras identiteter har anonymiserats genom att ge dem nya namn i resultatdelen. Deltagarna har i informationsbrevet fått en redogörelse för undersökningens syfte och metoder (Denscombe). Som tidigare nämnts har deltagarna fått skriva på ett samtycke för att delta i studien och de har

fått information om att deras deltagande är frivilligt samt kan avbrytas när som helst (se bilaga 3), vilket även Denscombe nämner. Vidare har denna undersökning analyserats på ett objektiva sätt där den information som kommit fram från intervjuerna är äkta och enbart syftar till att användas till denna undersökning. Vad gäller datasäkerheten har all insamlad empiri och analysverktyg sparats på högskolans OneDrive som är en säker lagringstjänst. Dessa två ovanstående punkter har grundats i Denscombe.

Analysverktyg

Eftersom denna empiriska undersökning är kvalitativ utgår den vidare analysen från ord och data som kan ha mer än en godtagbar förklaring på undersökningens frågeställningar (Denscombe, 2018). Analysverktygen som användes var en tabell och ett dokument uppdelat i kategorier där intervjupersonerna fick nya namn. I analysverktyget sattes innehållet i kategorier för att möjliggöra en jämförelse och därefter färgmarkerades likheterna i tabellen. För att analysera transkriberingarna tillämpades en innehållsanalys eftersom denna metod kan synliggöra det som inte explicit framkommer i texten alternativt det som framkommer utan avsikt (Denscombe). Det blir på så sätt lättare att analysera innehållet i transkriberingarna utifrån kategorier och förstå lärarnas uppfattningar om narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden.

I dokumentet som tillämpades som ett analysverktyg redogjordes framträdande resultat som var kopplade till syftet och frågeställningarna för denna studie. Detta gjordes för att säkerställa att resultaten som vidare skulle analyseras var i enlighet och svarade på vår studies syfte. Dokumentet delades upp så att varje kategori, i enlighet med innehållsanalysen (Denscombe, 2018), utgick från de stora frågorna i intervjuguiden och därefter kunde varje intervjufråga analyseras och placeras i tabellen för vidare jämförelse. När transkriberingarna vid upprepade tillfällen spelades upp och granskades kunde nya upptäckter av resultat skrivas in i dokumentet. Eftersom lärarna svarade på vissa frågor ur intervjuguiden under frågor som handlade om andra områden, kunde nya upptäckter göras som tidigare

hade missats. Resultaten från dokumentet sammanfattades och placerades i tabellen där skillnader och likheter tydliggjordes. Därefter kunde analysverktygen fungera som en utgångspunkt i resultatdelen och i slutdiskussionen. Transkriberingarna granskades kontinuerligt under hela arbetet för att säkerställa framträdande resultat och för att hitta relevanta citat.

Resultat

I detta avsnitt presenteras intervjuerna och intervjupersonerna med kodnamn. Intervjuresultaten presenteras med hjälp av analysverktyg utifrån metoden som tidigare redovisats. I resultatet har citat valts ut för att tydliggöra det som presenterats och för att lärarnas röster ska få synliggöras tydligt med citat. Vissa citat synliggör vad majoriteten av lärarna har beskrivit medan några endast synliggör enstaka lärarröster. Detta har gjorts för att sammanfatta det många lärare beskriver alternativt framhäva det som är unikt från några av intervjuerna.

Anna har jobbat som lärare i 33 år och arbetar varierat i historieundervisningen, exempelvis läser hon skönlitteratur tillsammans med eleverna och använder sig av heta stolen. Hon arbetar med filmer, låter ofta eleverna diskutera tillsammans och eleverna skapar genom bland annat pjäser och digitala verktyg som Cartoonist. I klassrummet arbetar Annas klass ofta kooperativt.

Karin har jobbat som lärare i 26 år och hennes historieundervisning är i hög grad anpassad efter elevgruppens intressen och behov. Hon arbetar mycket med film och bilder då hon anser att de konkretiserar begrepp. Ibland beställer hon material och ibland finns det tillfälle att besöka museet. När Karins klass läser texter, anpassar hon upplägget utifrån eleverna och hur de på bästa sätt lär sig. Exempelvis kan klassen lära sig mer när de får texten uppläst än om de hade läst texten tyst och enskilt. Karin poängterar att de arbetar mycket med att prata på olika sätt för att knyta kunskaper till varandra och för att bygga ut kunskaperna. Har klassen andra behov, exempelvis att de behöver träna på att muntligt presentera, då kan Karin kombinera samtal kring text med att träna på presentationer. Boken *Halvdan* läser Karin med sin klass kopplat till vikingatiden.

Sara har jobbat som lärare i 23 år och hon anpassar historieundervisningen utifrån elevgruppens behov och årskurs. Om arbetet är tematiskt anpassar hon även planering och undervisning utifrån detta. Hon poängterar även att hennes arbete grundar sig i den aktuella läroplanen, eftersom hon har varit lärare när det funnits andra läroplaner än den som finns idag.

Pernilla har jobbat som lärare i tolv år och hennes historieundervisning består främst av faktaböcker, frågor till text, film, skönlitteratur och drama. Eftersom Pernilla har flera elever med annat modersmål än svenska, anpassar hon undervisningen med fokus på ordförståelse. Hon konkretiserar och visualiserar ämnesinnehåll för att tydliggöra, intressera och skapa förståelse hos eleverna. Pernilla menar att eleverna kan få en djupare förståelse om de exempelvis får dramatisera en händelse och reflektera kring vad som hände i den.

Hanna har jobbat som lärare i 27 år och arbetar mycket med läromedel men kompletterar med det som behövs förtydligas eftersom det inte täcker allt. Eftersom vissa texter i läromedlen är väldigt korta kan de enligt Hanna kompletteras med berättande.

Varför/varför inte arbeta narrativt inom historieundervisningen?

Intervjuerna har visat att majoriteten, tre av fem, av de intervjuade lärarna inte arbetar med narrativ historieundervisning enligt definitionen i denna undersökning. Det har visat sig finnas olika anledningar till varför majoriteten av lärarna inte arbetar med narrativ historieundervisning. Sara menar att det finns bra skönlitterära böcker och vikingalekar att arbeta med istället för ett fritt berättande. Hon beskriver även att när eleverna är delaktiga i skapandet upplever de det som roligt. Hanna beskriver en annan anledning till varför hon inte arbetar narrativt inom vikingatiden. Hon grundar inte undervisningen på fritt berättande utan vill att eleverna ska veta var fakta kommer från för att kunna hitta den i skriven text, däremot kan hon använda berättelser vid olika tillfällen. Pernilla förklarar att hon inte känner sig bekväm i rollen som en berättare och inte riktigt vet var berättelsen ska komma ifrån. Hon menar även att berättelsen förlorar sin funktion att lära ut om läraren inte är bekväm i rollen som berättare.

“Men om läraren då är obekvämt med det och börjar skratta och fnittra så förstörs ju alltihopa och jag vet inte vad jag skulle få berättelsen ifrån.” -Pernilla

Anna och Karin arbetar med narrativ historieundervisning och båda menar att det levandegör undervisningen. Karin beskriver att genom ett fritt berättande kan eleverna ställa följdfrågor som kan leda till vidare diskussioner. Hon menar att eleverna blir intresserade, vill veta mer och tycker att berättelser är spännande. Både Anna och Karin nämner att de använder narrativ undervisning när det är lämpligt under arbetets gång. I Karins intervju framkommer det att hon använder arbetssättet när eleverna är nyfikna på något eller vid olika tillfällen där det passar innehållsmässigt, till exempel genom att låna kläder från museet och skapa en berättelse kring dem. Anna beskriver också att hon använder narrativ undervisning när det är lämpligt, exempelvis kan hon berätta om varför vikingarna vågade gå ut i strid.

“Det blir ju så levande för att det är ju just historia, där kan du inte vara utan det. Det är ju ett levande berättande.” - Anna

Tillämpning och kombination av narrativ historieundervisning

I analysverktyget synliggörs att lärarna arbetar på olika sätt med narrativ historieundervisning. Några av lärarna arbetar med arbetssättet utifrån denna studies definition medan andra inte gör det. De lärare som arbetar med narrativ historieundervisning gör det på olika sätt. Anna använder sig av filmer som bygger på fritt berättande, enligt hennes definition av narrativt berättande. Hon har även använt sig av museipedagoger som gör berättelser om vikingatiden där Anna och eleverna sedan berättar utifrån upplevelserna på museet. Karin använder narrativ undervisning mer spontant om eleverna exempelvis är nyfikna på ett visst område inom vikingatiden. Hon använder berättandet utifrån vad eleverna har sett och gjort men hon utgår även från bilder som används i undervisningen.

“Skapa berättelser kring det hela och bygger vidare, och det bygger ju på deras nyfikenhet och så är de då nyfikna på någonting, då berättar jag ju om det.” -Karin

Sara, Pernilla och Hanna anger att de inte arbetar med narrativ historieundervisning inom vikingatiden utifrån definitionen att läraren fritt berättar. De beskrev alla olika sätt som de hade kunnat tänka sig att arbeta på om de hade valt att tillämpa arbetssättet. Pernilla beskriver att hon har svårt att se hur hon hade kunnat arbeta med det fria berättandet eftersom hon inte kan se sig själv i rollen som berättare. Däremot beskriver hon hur hon har arbetat praktiskt med eleverna inom vikingatiden eftersom många av hennes elever har haft svenska som andraspråk. När hon exempelvis förklarade för eleverna hur vikingarna transporterade sina skepp på stockar gick de ut för att se vad en stock var då många av eleverna inte förstod ordet. De testade även att transportera små skepp som de tillverkat för att få en tydlig bild av hur det fungerade. Eleverna med svenska som andraspråk kunde då förstå och ta till sig den kunskap som förmedlades. Sara och Hanna nämner båda att de hade kunnat tänka sig att arbeta med fritt berättande utifrån det liknande arbetssättet storyline. Sara förklarar att hon vill involvera eleverna och troligtvis hade gjort det efter det fria berättandet av läraren. Eleverna hade då fått diskutera, återberätta och återskapa berättelsen på något sätt utifrån innehållet som de hade lyssnat på.

“Utan de är med och hör en berättelse och sen får de vara med en stund och prata, eller fundera och sen är de med en stund igen.” -Sara

Resultatet visar många skillnader i hur lärarna arbetar med eller hade kunnat arbeta med narrativ undervisning inom vikingatiden. Intervjupersonernas tankar och upplevelser kring det fria berättandet har alltså varierat och de har på olika sätt beskrivit hur de har arbetat eller hur de hade kunnat arbeta med arbetssättet. Anna har i intervjun beskrivit djupare kring hur hon använt det narrativa som ett sätt för eleverna att arbeta på, alltså utifrån en annan definition av begreppet eftersom hon ser många möjligheter med det.

Intervjupersonerna fick svara på frågan om hur narrativ historieundervisning kan kombineras med andra arbetssätt eller material. Trots att tre lärare svarade att de inte använder narrativ undervisning har de ändå gett svar på hur de tror att detta arbetssätt kan kombineras. Anna använder ett program som heter Cartoonist där

eleverna får skapa tecknade videor. Hon har även låtit eleverna skapa med lera och måla samt använt sånger i undervisningen. Pernilla beskriver att berättandet kan kombineras med att eleverna gör egna dramatiseringar utifrån det läraren har berättat. Sara förklarar att EPA-modellen kan kombineras med narrativ historieundervisning och att eleverna kan skapa inre bilder eller skapa praktiskt. Hon beskriver också att berättandet kan kopplas till arbete med källkritik. Karin använder bilder och filmer för att eleverna ska förstå kunskapen. Hon nämner att det narrativa arbetssättet behöver kombineras för att eleverna ska förstå innehållet och hon förklarar detta med att eleverna behöver förståelse för vissa ord som är bärande för berättelsens innehåll. Karin förklarar detta med:

Och har de ingenting att hänga upp det på, så kan jag ju liksom stå med här med världens jätteshow. Men det går ju inte in om de inte vet vad då en brunn är, så vet dem inte varför Oden slängde sitt öga och vad det var för någonting så att. Det måste kombineras med någonting annat - Karin

Hanna förklarar att hon hade använt tavlan som ett komplement till det fria berättandet där eleverna hade fått anteckna utifrån vad hon skrivit på tavlan. Hon tillägger att elever idag har svårigheter med att anteckna på detta sätt och därför ser hon en stor begränsning med denna kombination. Hanna beskriver även att hon hade kunnat kombinera det fria berättandet med en bok. Boken hade då varit en utgångspunkt som eleverna jobbar i men som med det fria berättandet vidare fördjupar och förtydligar innehåll.

Möjligheter och begränsningar med narrativ historieundervisning

Under samtliga intervjuer har intervjupersonerna fått redogöra för vilka möjligheter de upplever att det finns med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden. Anna och Karin förklarar att det fria berättandet kan göra historien mer verklig och levande. Karin nämner att arbetssättet kan konkretisera historien för eleverna och

att arbetssättet kan skapa förståelse kring att människorna under vikingatiden har levt och varit riktiga människor. Hon redogör även för att det fria berättandet kan ha möjligheter om eleverna kan lära sig genom lärarens fria berättande och om läraren dessutom har mycket kunskap och vidare kan svara på eventuella frågor från eleverna. Karin ger exempel på att berättelsen kan utgå från vikingatiden men sedan hamna på andra världskriget för att eleverna har frågor som har kopplingar mellan de olika historierna. Sara beskriver att det fria berättandet kan möjliggöra ett ämnesövergripande arbete där exempelvis ämnet svenska kan integreras när eleverna plockar ut stödord. Hon nämner även att eleverna på idrotten kan leka vikingalekar. Sara ser många möjligheter med arbetssättet, men precis som Karin anser Sara också att elevgruppens sätt att lära ska beaktas. Om klassen är vana vid arbetssättet och utvecklar kunskaper genom att lyssna, kan arbetssättet ha många möjligheter enligt Karin och Sara. Hanna beskriver att vikingatiden kan vara lämplig för att tillämpa berättelser eftersom det finns historier om exempelvis gudar. Både Hanna och Pernilla uttrycker att eleverna kommer att komma ihåg vikingatiden som ett minne för livet.

“Jag tror aldrig att de barnen kommer glömma vikingatiden.” -Pernilla

De intervjuade lärarna fick frågan om vilka begränsningar de upplever att det finns med narrativ historieundervisning. Ett ord som framkom ur fyra av fem intervjuer var *tid*. Sara beskriver att tiden och att enbart berätta kan vara två begränsningar med narrativ undervisning. Anna menar också att tiden är en begränsning eftersom det tar tid att göra en fördjupad planering på ett område för att eleverna ska utveckla sina kunskaper. Även Hanna beskriver tiden som en begränsning och kopplar det till att innehållet i undervisningen är stort vilket gör att det finns lite tid för att hinna med allt. Pernilla förklarar också, likt Hanna, att tiden är liten i jämförelse med mängden innehåll. Däremot beskriver Pernilla en annan begränsning som skiljer sig från de andra intervjuade lärarna, nämligen att ett fritt berättande kräver en bra berättare. Om läraren inte är en bra berättare eller inte känner sig bekväm i den rollen, blir läraren själv en begränsning för detta arbetssätt eftersom berättandet mister sin funktion att lära ut. Karin beskriver att en begränsning kan handla om

hur eleverna tar till sig den narrativa historieundervisningen. Om eleverna inte är mottagliga för detta arbetssätt begränsar det istället undervisningen och elevernas utveckling av kunskaper och förmågor. Det kan påverka elevgrupp, planering och arbetssätt. Hanna menar att planeringen kan begränsa undervisningen i form av att den kan kräva tid som inte finns och vidare förberedelser. Hon jämför detta med planeringen för ett läromedel:

“Tar oändligt mycket mer tid att förbereda sig. Du måste läsa på på ett helt annat sätt än om du utgår ifrån ett läromedel.” - Hanna

Avslutning

Metoddiskussion

Syftet och frågeställningarna för denna studie har påverkat intervjuguiden i form av fokus på möjligheter, begränsningar och beskrivning av arbete. Intervjufrågorna utgick därefter från syftet att undersöka lärares uppfattningar och från de historiedidaktiska frågorna *hur*, *vad* och *varför*. Eftersom frågeställningen kring lärares arbetssätt med narrativ historieundervisning inom vikingatiden var bred, utgick flera intervjufrågor från den. Då kunde olika delar granskas djupare för mer förståelse och de historiedidaktiska frågorna fungerade som ett hjälpmedel för att formulera intervjufrågorna. Eftersom undersökningens definition av narrativ historieundervisning var begränsad till lärarens fria berättande, påverkades intervjufrågorna i form av att de inte tillämpade andra områden kring arbetssättet. Däremot fick undersökningen möjlighet att granska lärarens fria berättande inom vikingatiden för att bidra till forskningen som idag är bristfällig inom området. Med en mer öppen definition hade lärarna fått möjlighet att svara utifrån hur de uppfattar begreppet och hur de anser att arbetssättet kan tillämpas. I det fallet hade svaren troligtvis blivit mer olika, likt resultaten i Löfgrens och Svenssons (2020) studie. Resultatet i denna studie har alltså påverkats av definitionen av begreppet och även av forskningsfrågorna som varit inriktade på vikingatiden som ytterligare har begränsat bredden av intervjupersonernas svar.

I denna studie var syftet att undersöka lärares uppfattningar kring deras arbete med narrativ historieundervisning kopplat till vikingatiden och därför gjordes valet att använda semistrukturerade intervjuer. Fördelen med denna metod är att det är lättare att få svar på upplevelser då följdfrågor kan ställas och de intervjuade får möjlighet att fördjupa sina svar. Valet gjordes även att intervjua lärare som vi under utbildningens gång träffat tidigare, baserat på ett bekvämlighetsperspektiv. Följden av detta kan därför bli att antalet lärare som intervjuades blev färre än om frågan hade skickats ut till flera skolor. I det fallet hade studien dessutom gjorts på ett större geografiskt område vilket hade kunnat påverka resultatet då det hade varit lättare att generalisera det och att se likheter och skillnader. Utifrån studiens

kvalitativa metod kan ingen generalisering göras. Få svar kan visa skillnader och likheter men fler svar hade möjliggjort fler skillnader och likheter. I en kvantitativ studie hade mönster kunnat granskas där likheter och skillnader blivit tydligare. Om metoden istället hade varit enkäter, hade möjligtvis fler svar och data kunnat samlas in. Däremot hade svaren troligtvis inte blivit lika fördjupade som i en intervju och det hade potentiellt varit svårt att ta del av lärares uppfattningar.

I denna studie har ett fenomenologiskt perspektiv varit den teoretiska utgångspunkten. Fördelarna med fenomenologin är att den är subjektiv, beskrivande och möjliggör tolkningar (Denscombe, 2018). Det blir ett relevant perspektiv för denna studie eftersom syftet är att undersöka uppfattningar. För att kunna göra detta behövs en subjektivitet och en möjlighet att tolka uppfattningar.

De intervjuade lärarna fick ta del av intervjufrågorna innan intervjun genomfördes eftersom de skulle få möjligheten att fördjupa sina svar. Vissa av lärarna hade fördjupade svar medan andra hade svårt att svara på några frågor. Om intervjufrågorna inte hade skickats ut hade det möjligtvis varit svårare att besvara vissa frågor vilket då hade kunnat ge ett annat resultat. När intervjufrågorna skickades till lärarna togs några parenteser bort som innehöll exempel på arbetsätt för att intervjupersonerna inte skulle påverkas för mycket. Anledningen till detta var att intervjupersonerna skulle svara enligt deras uppfattning och inte utifrån vad de trodde att vi ville få svar på.

Intervjuguiden delades upp i två delar utifrån om lärarna svarade "ja" eller "nej" på frågan om de arbetar med narrativ historieundervisning. Om lärarna svarade "ja" fick de även svara på när de använde detta arbetsätt men det var ingen fråga som ställdes vid svaret "nej". Detta hade kunnat läggas till för att en jämförelse hade möjliggjorts mellan de lärarna som använder och inte använder detta arbetsätt.

Enligt Denscombe (2018) kan intervjuareffekten påverka intervjupersonen då hon/han svarar utifrån hur hon/han uppfattar intervjuaren. Valet gjordes att börja med några enklare intervjufrågor för att göra situationen bekväm för intervjupersonen och en av intervjuarna antecknade för att läraren skulle uppleva

att hon fick tid att tänka innan hon svarade. Vid några tillfällen uppstod störningsmoment under intervjuerna där exempelvis elever eller andra lärare kom in i klassrummet. Ljudupptagningarna pausades vid dessa tillfällen. Dock pausades inte en av ljudupptagningarna under ett störningsmoment men det ljudet har inte tagits med i transkriberingen utan är markerat med tre punkter. Lärarna kan ha blivit påverkade av störningsmomenten i form av att de glömt vad de skulle säga eller att de potentiellt började tänka på andra saker, exempelvis på elever som kommit in i rummet under intervjun.

Enligt Denscombe (2018) måste forskaren vara medveten om sitt intresse för studien för att kunna dela in den insamlade datan i kategorier i innehållsanalysen. Eftersom denna studie utgick från en viss definition av begreppet narrativ undervisning, valdes andra kategorier bort som hade kunnat vara med i resultatdelen för vidare analys. Andra kategorier hade kunnat handla om eleverna som aktörer i den narrativa undervisningen eller om lärarnas arbetssätt kring det narrativa i andra ämnen med andra definitioner av begreppet. Däremot blir fokuset och inriktningen tydligare för studien då den undersöker ett forskningsområde som det finns brist på forskning inom.

Slutdiskussion och slutsatser

Intervjuerna har visat att det inte är vanligt förekommande att lärare fritt berättar. Anna, Pernilla och Sara som deltog i denna studie nämnde i intervjuerna att de låter eleverna vara en del av den narrativa undervisningen i form av att de exempelvis skapar egna pjäser eller arbetar med storyline. Eftersom intervjuguiden bestod av vår definition av narrativ undervisning, blev intervjupersonernas svar baserade på den och det kan potentiellt ha påverkat att andra svar inte framkommit. Det kan vara svar som handlar om elevernas deltagande, rollspel, studiebesök till museum och användning av böcker eller filmer. Tolkningen kan göras att de lärare som inte arbetar enligt denna definition ändå arbetar narrativt, dock på andra sätt med andra uppfattningar om vad narrativ historieundervisning kan innebära. En möjlig förklaring kan vara att den definition som har använts i denna undersökning har

varit för begränsad och hade därför möjligtvis behövts formuleras på ett sådant sätt att den hade rymt mer.

Några av lärarna svarade att de inte arbetar narrativt av olika anledningar, exempelvis att de inte känner sig bekväma i rollen som berättare eller att det finns bättre arbetssätt där eleverna får vara mer delaktiga. Det kan finnas många anledningar till att lärare inte tillämpar det fria berättandet i historieundervisningen och inom tidsepoken vikingatiden. Vårt resultat visar några anledningar och dessa kan således bidra till några fler lärarröster inom området. En potentiell anledning som vidare kan granskas är om lärarna på något sätt har fått utbildning om det fria berättandet. I Hawkeys (2007) studie framkommer det att lärarna uttrycker oro kring att eleverna använder berättelsen av historien på ett okritiskt sätt och det kan kopplas till Hannas argument om varför hon inte vill tillämpa ett fritt berättande. Hanna anser att eleverna bör lära sig att hitta tillbaka till fakta och hon menar att det blir svårt med ett muntligt berättande.

I enlighet med forskningsbakgrunden visar resultaten från intervjuerna att lärarna på olika sätt kan använda sig av narrativ historieundervisning och därav blir det ett varierat arbetssätt. Det framkom även i resultatet att elevgruppen påverkar hur den narrativa undervisningen inom vikingatiden ser ut, alltså kan samma lärare arbeta på olika sätt med olika elevgrupper. Diskussionen i forskningsbakgrunden synliggör en brist på forskning kring förkunskaper kopplat till narrativ undervisning. Även i denna studie är förkunskaper inget som framkommer i intervjuerna, möjligtvis på grund av att det inte var en intervjufråga och att det därför inte har diskuterats. Tolkningen kan göras att förkunskaper inte behövs då läraren anpassar berättelsen efter klassens kunskaper.

Anna och Karin beskriver i sina intervjuer att det fria berättandet tillämpas där det är lämpligt och det synliggörs även i forskningsbakgrunden där Hawkeys (2007) studie visar att en narrativ undervisning bör användas i ett genomtänkt sammanhang. Stolares (2017) studie visar att arbetssättet är ett viktigt hjälpmedel i undervisningen. I diskussionen av forskningsbakgrunden framkommer det att tillämpning av sammanhang påverkar hur historien bidrar med kunskaper och

djupare förståelse. Hawkeys studie framhåller även att ett genomtänkt sammanhang bör fokusera på fakta och mindre på berättarstunden. Det genomtänkta sammanhanget är viktigt för att eleverna ska utveckla kunskaper i ämnet och inte enbart för upplevelsen av berättandet. I resultatdelen i denna studie framkommer inte detta perspektiv och intervjupersonerna beskriver ingenting om att berättarstunden inte får vara viktigare än faktadelen som ska förmedla kunskap. Lärarna beskriver enbart att tillfället ska vara lämpligt för att använda det fria berättandet och att begrepp ska vara förståeliga för att eleverna ska lära sig av historien. Däremot bestod intervjuguiden inte av någon fråga som handlade om deras åsikter kring berättarstundens bidrag med kunskap och fakta. Därav hade lärarna inte möjlighet att beskriva sina tankar om detta. Eftersom ingen av lärarna framställde förhållandet mellan berättarstunden och faktadelen kan tolkningen göras att det inte var något som de direkt tänkte på eller ansåg viktigast inom den narrativa historieundervisningen. I Nygrens (2009) studie i forskningsbakgrunden synliggörs ämneskunskaper hos läraren som en viktig del i den narrativa historieundervisningen och även Karin anser att detta är viktigt för att bygga ut historien.

Beroende på elevgruppens behov kan det fria berättandet kombineras på olika sätt för att stötta undervisningen. Forskningsbakgrunden och vår empiriska studie visar att det finns olika sätt att kombinera narrativ historieundervisning. Hanssons (2010), Stolares (2014) och Nygrens (2009) studier synliggör olika alternativ för att kombinera en narrativ historieundervisning, bland annat film, illustrationer, frågor, estetiska arbetssätt och litteratur. Dessa alternativ för kombination har även synliggjorts i resultatet av denna empiriska undersökning i form av filmer, skönlitteratur, frågor och bilder till det fria berättandet. Karin förklarade att hon använder bilder som stöd i sitt berättande då elever som är i behov av ett språkstödjande arbetssätt gynnas av dem och lättare kan förstå berättelserna och dess innehåll. Pernilla har också arbetat språkstödjande med hjälp av dramatisering för att elever med svenska som andraspråk ska förstå begreppen som används i undervisningen. Trots att Pernilla inte kopplar detta till ett arbete med en berättelse visar det att förståelse för begreppen i undervisningen är viktigt för att kunna ta del

av och förstå kunskapen. Även forskningsbakgrunden visade att förståelse för begrepp är av vikt för berättelsens funktion och att det därför kan bli problematiskt i mångkulturella klassrum där vissa begrepp kan vara främmande för elever med annat modersmål. Hur kombination av det fria berättandet används är därför avgörande för elever som är i behov av extra stöd för att förstå sammanhang och begrepp. Elevgruppens behov blir en viktig del för hur berättelsen av historien kommer att fungera och förmedla kunskaper. Både Nygrens studieresultat och Sara framställer frågor till berättandet som en typ av kombination.

Kombinationer som framkom ur vår studies resultat men som inte framkom ur forskningsbakgrunden var EPA-modellen, läroböcker, inre bilder, källkritik, storyline, tillämpning av tavlan med stödord och dramatisering. Alltså framkom det flera nya kombinationer från lärarnas upplevelser och tankar kring det fria berättandet. En anledning till detta kan vara bristen av forskning kring lärares uppfattningar kring narrativ historieundervisning och speciellt för definitionen av det fria berättandet. I Hawkeys (2007) studie framkommer det att lärarna uttrycker oro kring att eleverna använder berättelsen av historien på ett okritiskt sätt. Detta kan kopplas till Saras förslag där kombination till det fria berättandet kan vara arbete med källkritik. Resultaten ur forskningsbakgrunden och i resultatdelen visar enlighet med att källkritik är något som lärare bör arbeta med inom narrativ historieundervisning. Slutsatsen för tillämpning och kombination av narrativ historieundervisning blir att det är ett varierat arbetssätt som på olika sätt kan tillämpas och kombineras utifrån elevgrupp.

Resultaten från intervjuerna i denna studie synliggör olika möjligheter med ett narrativt arbetssätt. Möjligheterna som synliggörs är att det exempelvis gör historia intresseväckande, mer levande, det konkretiserar historien och kan vara ämnesövergripande. Resultaten visar även att eleverna lättare kommer ihåg den kunskap de får med sig genom en narrativ undervisning. Från forskningsbakgrunden visar Nygrens (2009) och Hanssons (2010) studier att detta arbetssätt är intresseväckande samt levandegör historien. Detta visar även Sandbergs (2018) studie. Även Löfgrens och Svenssons (2020) studie styrker detta

men menar också att det bidrar till en djupare förståelse för historien. Detta synliggör att det finns en samstämmighet i denna studie och tidigare forskning kring möjligheterna med narrativ historieundervisning. Trots att tre av fem lärare i denna studie svarade att de inte arbetar narrativt kan de ändå se möjligheterna med det och därför kan slutsatsen göras att många lärare upplever narrativ historieundervisning som ett fungerande arbetssätt. Däremot visar studien att begränsningar med detta arbetssätt bland annat är tidsaspekten, lärarens bekvämlighet i berättarrollen eller hur elevgruppen tar till sig berättandet. Både Sandberg och Sara beskriver att lärarens berättande kan vara en begränsning med lärarens narrativa historieundervisning i form av att elevers delaktighet minskar. Likt denna studie har Löfgrens och Svenssons studie visat att tid är en begränsning med narrativ undervisning och slutsatsen blir därför att denna begränsning kan påverka om läraren väljer arbetssättet trots de möjligheter som finns. Löfgren och Svensson beskriver även att resurser kan vara en begränsning, detta är dock inget som framkommer ur denna studie.

Diskussionen ur forskningsbakgrunden visar att ingen forskning motsätter sig någon annan, vilket även är fallet i denna studies intervjuer. Vad gäller möjligheter och begränsningar i denna studie framkommer det olika förslag, däremot är det ingen intervju som beskriver motsatsen till någon annan.

Utifrån denna slutdiskussion och de slutsatser som har gjorts, synliggörs många fördelar med narrativ historieundervisning även om majoriteten av lärarna i studien inte arbetar med fritt berättande. Vi tror att möjligheterna som har lyfts i denna studie kan fungera om det finns tid eller om möjlighet till utbildning inom arbetssättet kan erbjudas. Möjligtvis kan arbetssättet gynna eleverna och deras kunskapsutveckling eftersom resultatet från denna studie och forskningsbakgrunden visar att lärare anser att arbetssättet kan vara intresseväckande för eleverna. Det kan vara ett arbetssätt som många lärare får användning av i undervisningen och det kan även bidra till ett varierat arbetssätt. Undersökningen har gett svar på syftet och frågeställningarna i form av att fler lärarröster har synliggjorts kring narrativ historieundervisning kopplat till

vikingatiden. Lärarna har utifrån de didaktiska frågorna beskrivit hur, varför och när de har arbetat eller hade kunnat arbeta med ett fritt berättande. De har även beskrivit möjligheter och begränsningar som de upplever med arbetssättet.

Vidare forskning

Utifrån reflektioner kring resultatet kan vidare forskning göras om huruvida lärare har utbildning inom det fria berättandet och hur det i sin tur påverkar undervisningens kvalitet och utformning. Forskningen kan även fokusera på att jämföra lärare som har utbildning inom detta område med lärare som inte har det. Det behövs forskning där fler lärarröster på mellanstadiet blir synliga och där även elevernas upplevelser kring narrativ historieundervisning framträder. Observationer kan med fördel genomföras i samband med intervjuer för att få en större inblick i hur lärarna praktiserar detta arbetssätt. I denna studie har lärarna beskrivit att eleverna anser att narrativ historieundervisning både är intresseväckande och spännande. Därför kan vidare forskning även undersöka hur elever uppfattar arbetssättet och därefter jämföra resultatet med lärarnas uppfattningar. En kvantitativ enkätundersökning kan anpassas vid en större mängd personer som deltar i undersökningen.

Intresset av att undersöka och synliggöra fler lärarröster kopplat till narrativ historieundervisning är stort på grund av bristfällig forskning. Ett behov av denna forskning finns för att utveckla undervisningspraktiken och lärarprofessionen. Eftersom de flesta av lärarna i denna studie ser möjligheter med detta arbetssätt kan mer forskning behövas inom området för att arbetssättet ska kunna utvecklas och användas i undervisningen på ett lärorikt sätt.

Sammanfattning

Syftet med studien var att undersöka hur lärare uppfattar narrativ historieundervisning inom vikingatiden, som även var den huvudsakliga frågeställningen. Utöver denna huvudfråga användes två underfrågor som berörde möjligheter och begränsningar med arbetssättet. Semistrukturerade intervjuer genomfördes för att undersöka lärares uppfattningar om detta område ur ett fenomenologiskt perspektiv. Resultatet visade att majoriteten av de fem lärare som ställde upp i studien inte arbetar med narrativ historieundervisning utifrån ett fritt berättande. Däremot framkom det i resultatet att alla lärare kunde se möjligheter med arbetssättet trots att några av dem inte arbetar med det.

Referenser

- Coulter, C; Michael, C & Poynor, L. (2007) *Storytelling as Pedagogy: An Unexpected Outcome of Narrative Inquiry*. Curriculum Inquiry, 37(2), 103-122.
DOI: <https://doi-org.ezproxy.hkr.se/10.1111/j.1467-873X.2007.00375.x>
- Christoffersen, L, Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Studentlitteratur
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (4 uppl.). Studentlitteratur
- Gustavsson Marsh, E, Lundin, Y. (2006). *Storyline i praktiken: vikingatiden*. Runa Förlag
- Hansson, J. (2010). *Historieintresse och historieundervisning: elevers och lärares uppfattning om historieämnet*. [Doktorsavhandling, Umeå universitet]
- Hawkey, K. (2007). "Could you just tell us the story?" *Pedagogical approaches to introducing narrative in history classes*. Curriculum Inquiry, 37(3), 263-277–277. <https://doi.org/10.1111/j.1467-873X.2007.00385.x>
- Hermansson Adler, M. (2014). *Historieundervisningens byggstenar: grundläggande pedagogik och ämnesdidaktik* (3 uppl.). Liber
- Karlegård, C. (1997). Den historiska berättelsen. I C. Karlegård & K-G. Karlsson (Red.), *Historiedidaktik* (s. 140-162). Studentlitteratur
- Karlsson, P-A. (2014). *Undervisning och lärande i historia – ett kreativt rum för narrativ kompetens*. Acta Universitatis Stockholmiensis
- Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*. Studentlitteratur
- Löfgren, E. & Svensson, D. (2020). *En historia full av liv -Narrativ historieundervisning för mellanstadiet*. [Examensarbete, Högskolan Kristianstad]

Högskolan Kristianstads forskningsportal.

<https://researchportal.hkr.se/ws/portalfiles/portal/35186594/FULLTEXT01.pdf>

Nygren, T. (2009). *Erfarna lärares historiedidaktiska insikter och undervisningsstrategier* [Licentiat-uppsats, Uppsala universitet]

Rudnert, J. (2018). Barns förutsättningar att lära historia. I M, Stolare & J, Wendell (Red.), *Historiedidaktik i praktiken*. (s. 27-38). Gleerups

Rüsen, J. (2004). *Berättande och förnuft: historieteoretiska texter*. Daidalos AB.

Sandberg, K. (2018). *Att lära av det förflutna: Yngre elevers förståelse för och motivering till skolämnet historia*. [Doktorsavhandling, Mälardalens universitet]

Skolverket. (2022a). *Kommentarmaterial till kursplanen i historia: Grundskolan*. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9789> (hämtad 2023-11-20)

Skolverket. (2022b). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718> (hämtad 2023 -11-14)

Skolverket. (2020). *Problemlösning redskap för att skriva berättelser*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/problemlosning-redskap-for-att-skriva-berattelser> (hämtad 2023-11-21)

Specialpedagogiska myndigheten. (2022). *Från planering till undervisning*. <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/forvarvad-hjarnskada/fran-planering-till-undervisning/> (hämtad 2023-11-21)

Stolare, M. (2014). *På tal om historieundervisning: Perspektiv på undervisning i historia på mellanstadiet*. *Acta Didactica Norge*, 8(1). <https://doi.org/10.5617/adno.1101>

Bilagor

Bilaga 1:

Intervjuguide

- Hur länge har du arbetat som lärare?
- Hur brukar din undervisning i historia se ut?

(Arbetssätt, metoder, material)

- Arbetar du med narrativ historieundervisning inom vikingatiden?

Om nej...

- Varför arbetar du inte med narrativ undervisning inom vikingatiden?
- Hur hade du arbetat med narrativ undervisning om du hade använt det som ett arbetssätt?
- Vilka arbetssätt tror du man kan kombinera till arbetet med narrativ undervisning?

(tex. text, musik, teater och bild?)

- Vilka möjligheter tror du att det finns med narrativ undervisning kopplat till vikingatiden?
- Vilka begränsningar tror du att det finns med narrativ undervisning kopplat till vikingatiden?

Om ja...

- På vilket sätt arbetar du med narrativ undervisning inom vikingatiden?
- När arbetar du med narrativ undervisning inom vikingatiden?

(tex. under vilka innehållsmässiga delar och när tidsmässigt under arbetsområdets gång)

- Vilka möjligheter uppfattar du att det finns med narrativ undervisning kopplat till vikingatiden?
- Vilka begränsningar uppfattar du att det finns med narrativ undervisning kopplat till vikingatiden?
- Varför väljer du att arbeta med narrativ undervisning inom vikingatiden?
- Kombinerar du olika arbetsätt i den narrativa undervisningen? Isåfall hur?

(Både inom historieundervisningen överlag och inom vikingatiden)

(tex. text, musik och bild)

Bilaga 2:

Information om studie

Hej!

Vi är två studenter som läser till grundskollärare 4-6 på Högskolan Kristianstad och heter Olivia Ekvall och Sandra Nilsson. Vi söker behöriga lärare i historia på mellanstadiet som har undervisat om vikingatiden. Just nu skriver vi vårt examensarbete som syftar till att undersöka hur behöriga lärare beskriver sitt arbete med narrativ historieundervisning kopplat till möjligheter och begränsningar. Vi kommer att inrikta intervjun på tidsepoken vikingatiden. Vår definition av begreppet narrativ undervisning är att läraren fritt berättar en historia. Studien har utgångspunkt i tidigare forskningsresultat och vi kommer att genomföra semistrukturerade intervjuer där det finns intervjufrågor som ger möjlighet till öppnare svar. Du kommer att vara anonym och intervjufrågorna

kommer att skickas ut innan intervjun för att du ska få möjlighet att förbereda dig.

Vänligen återkom till någon av oss (kontaktuppgifter finns nedan) om du kan ställa upp så bokar vi tid och plats. Du kommer att få ett samtyckesformulär som du skriver under innan intervjun börjar.

Med vänliga hälsningar, Olivia och Sandra

Bilaga 3:

Informationsbrev

Hej XXX!

Vad roligt att du vill delta i vår intervju om narrativ historieundervisning. Du kommer att få skriva under ett samtyckesformulär innan intervjun börjar. Tänk på att det är frivilligt att delta i studien och att det går att avbryta deltagandet när som helst. Intervjun beräknas ta runt 30 minuter och vi kommer att spela in en ljudupptagning av intervjun för att sedan transkribera den. Vår definition av narrativ undervisning är att läraren står i centrum för ett fritt berättande, exempelvis utifrån stödord. Vi tänker att högläsning inte är en del av den narrativa undervisningen. Du kommer att få ta del av intervjufrågorna innan intervjun.

Datum: 2023-XX-XX

Tid: XX:XX

Plats: XXX

Med vänliga hälsningar, Olivia och Sandra